Stjórnarráð Íslands
Félags- og vinnumarkaðsráðuneytið

Lands-áætlun í mál-efnum fatlaðs fólks fyrir árin 2024 – 2027

Stjórnarráð Íslands
Félags- og vinnumarkaðsráðuneytið

Lands-áætlun
í mál-efnum fatlaðs fólks
fyrir árin 2024 – 2027

Landsáætlun í málefnum fatlaðs fólks

Unnið af verkefnastjórn um landsáætlun í málefnum fatlaðs fólks.
Fjölmennt færði á auðlesið mál.
Umbrot og hönnun: Blek hönnunarstofa | blekhonnun.is

Félags- og vinnumarkaðsráðuneytið
Síðumúla 24 – 108 Reykjavík
545 8100 | frn@frn.is

Mars 2024 | ISBN 978-9935-513-29-8
© 2024 Félags- og vinnumarkaðsráðuneytið
www.frn.is

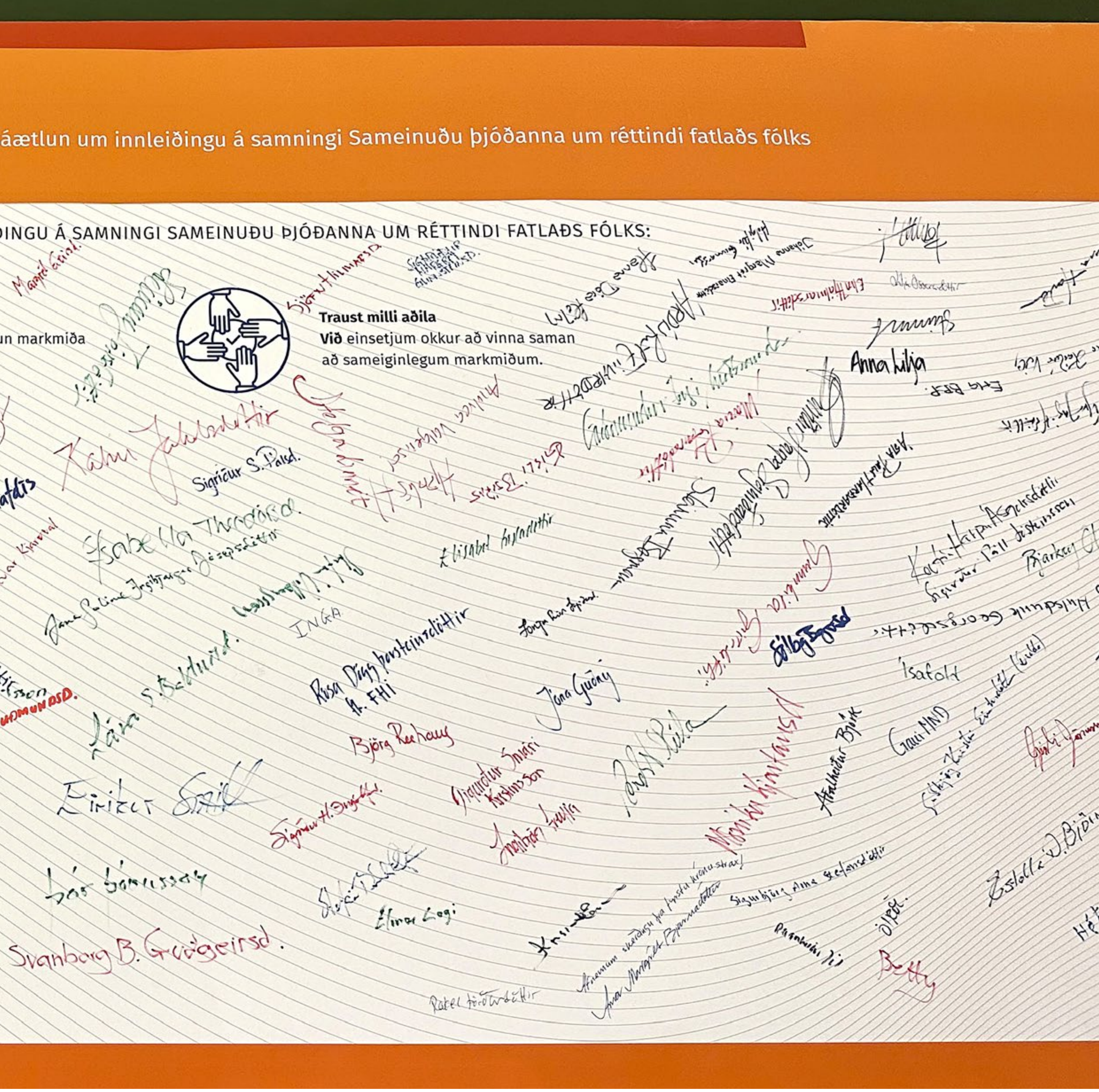
áætlun um innleiðingu á samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks
ÐINGU Á SAMNINGI SAMEINUÐU ÞJÓÐANNA UM RÉTTINDI FATLAÐS FÓLKS:
un markmiða
Traust milli aðila
Við einsetjum okkur að vinna saman
að sameiginlegum markmiðum.

Efnis-yfirlit

Inngangur 8

A. VITUNDAR-VAKNING OG FRÆÐSLA.

A.1. Auka skilning á aðstæðum fatlaðs fólks 12
A.2. Átak til að kynna fyrir almenningi hvað samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks er mikil-vægur 13
A.3. Stofna samráðs-hópa og notenda-ráð um allt land 14
A.4. Endur-skoða námskrá skóla 15
A.5. Gera fatlað fólk meira áberandi í fjöl-miðlum eins og sjón-varpi og blöðum 16
A.6. Gert verði náms-efni um réttindi fatlaðs fólks 17
A.7. Búa til fræðslu-efni fyrir starfs-fólk til að koma í veg fyrir að fatlað fólk sé beitt nauðung 18
A.8. Gera leið-beiningar fyrir þá sem vinna í fangelsum og fyrir lög-reglu og dómara....19
A.9. Útbúa fræðslu-efni fyrir starfs-fólk um persónu-vernd og trúnað 20
A.10. Allir stjórn-mála-flokkar skipi einn þing-mann úr sínum hópi sem tals-mann fatlaðs fólks 21
A.11. Safna upp-lýsingum um stöðu fatlaðs fólks....22
A.12. Tryggja að hægt verði að fá upp-lýsingar um réttindi og þjónustu við fatlað fólk á einum stað....23
A.13. Styrkur til hagsmuna-samtaka til að koma með athuga-semdir við skýrslur stjórn-valda um hvernig gengur að inn-leiða samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks 24
A.14. Endur-skoða lög og þjónustu réttinda-gæslu fatlaðra 25

B. AÐGENGI

B.1. og B.2. Staf-rænt og raf-rænt aðgengi 26
B.3. Mið-stöð um auð-lesið efni á að tryggja aðgang fatlaðs fólks að auð-lesnu efni....27
B.4. Í lögum og reglu-gerðum þarf að koma skýrt fram að í byggingum sé tekið tillit til aðgengis fyrir öll 28
B.5. Endur-skoða undan-þágur fyrir byggingar 29
B.6. Útbúa nýja hand-bók og leið-beiningar fyrir þá sem vinna að gerð mann-virkja.... 30
B.7. Hvert sveitar-félag með fleiri en 1000 íbúa á að skipa aðgengis-fulltrúa 31
B.8. Skoða á reynslu fatlaðs fólks af sam-göngum....32
B.9. Skoða reynslu fatlaðs fólks sem sækir um vernd á Íslandi....33
B.10. Skoða hvernig best sé að hafa með-ferð fyrir fatlað fólk sem er í vanda-málum með áfengi og önnur vímu-efni....34
B.11. Tryggja fólki með þroska-hömlun og skyldar fatlanir upp- lýsingar um heilsu-gæslu á auð-skildu máli 35
B.12. Bæta mögu-leika fatlaðs fólks til að taka þátt í menningu og listum. 36

C. SJÁLF-STÆTT LÍF

C.1. Búa til aðstoðar-manna kort fyrir aðstoðar-menn fatlaðs fólks....37
C.2. Endur-skoða greiðslur frá tryggingunum 38
C.3. Bæta húsnæðis-öryggi fatlaðs fólks....39

C.4. Skoða fram-boð hjálpar-tækja. 40
C.5. Hvað þarf til að peningar og þjónusta geti verið bundin við einstakling en ekki stofnun 41
C.6. Skoða þarfir þeirra sem hafa þurft að búa á stofnun án þess að vilja það sjálf 42
C.7. Tryggja að stuðningur sé í boði fyrir fatlað fólk til að njóta réttar til fjölskyldu-lífs 43

D. MENNTUN OG ATVINNA

D.1. Gera áætlun um að breyta skipu-lagi starfs-brauta í framhalds- skólum 44
D.2. Gera leið-beiningar fyrir starfs-fólk framhalds-skóla 45
D.3. Finna leiðir til að stað-festa allt nám í framhalds-skóla 46
D.4. Gert verði mat á því hvaða áhrif stuðningur við nemendur í framhalds-námi hefur 47
D.5. Fjölga nám-skeiðum fyrir fatlað fólk. Bæði í starfs-námi og styttri nám-skeiðum 48
D.6. Tryggja aðgang að há-skólum fyrir fólk með mis-munandi færni 49
D.7. Skoða hvort á að hafa fleiri lýð-skóla á Íslandi 50
D.8. Meira sam-starf þeirra stofnana sem bjóða framhalds-nám. 51
D.9. Skoða mis-munandi laun fatlaðra á vernduðum vinnu-stöðum. 52
D.10. Sam-starf milli Vinnumála-stofnunar og þeirra sem sjá um vinnu og hæfingu. 53
D.11. Finna leiðir til að fjölga störfum fyrir fatlað fólk. 54

E. ÞRÓUN ÞJÓNUSTU

E.1. Að börn þurfi ekki að bíða lengur en 3 mánuði eftir greiningu. 55
E.2. Réttur til aksturs-þjónustu er ólíkur milli svæða á landinu. 56
E.3. Þegar hættu-ástand er í löndum úti í heimi þarf að tryggja vernd og öryggi fatlaðs fólks 57
E.4. Vernda þarf fatlað fólk fyrir grimmi-legri eða niður-lægjandi með-ferð eða refsingu. 58
E.5. Gera leið-beiningar um með-ferð mála í dóms-kerfinu þegar um fatlað fólk er að ræða 59
E.6. Fatlað fólk með geð-raskanir hefur mætt skilnings-leysi í kerfinu 60
E.7. Skoða þjónustu við fatlað fólk eins og hún er í dag 61
E.8. Efla þarf þjónustu á sviði hæfingar og endur-hæfingar 62
E.9. Margt fatlað fólk þarf að nota mis-munandi að-ferðir við að segja frá. Til dæmis með tækni eða aðstoð persónu-legs tals-manns 63
E.10. Úti í heimi eiga full-trúar Íslands að tala fyrir réttindum fatlaðs fólks 64
E.11. Meta þarf þörf á þjónustu fyrir fatlað fólk sem verður fyrir ofbeldi 65
E.12. Vinnu-hópur bendi á mögu-leika til að auka sam-fellda þjónustu 66
E.13. Hópur fólks frá mörgum ráðu-neytum og hagsmuna-samtökum á að koma með tillögur um nýja og bætta þjónustu fyrir fatlað fólk. 67
E.14. Tryggja sömu þjónustu við fatlað fólk alls staðar á landinu og nota peninga sem best. 68

F. LÖG-FESTING

F.1. Lagt er til að sett verði lög á Alþingi um samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks 69
F.2. Til er nefnd Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks 70

Ábyrgð ráðuneyta 72

Lands-áætlun í mál-efnum fatlaðs fólks fyrir árin 2024 – 2027

Áætlunin skiptist í tvo kafla sem eru merktir I og II.

Kafli I. Þar er rætt um framtíðar-sýn.
Þetta eru tillögur að breytingum á lögum um fatlað fólk.
Hvernig sjáum við framtíðina fyrir okkur í þessum málum.
Stefna að því að bæta líf fatlaðs fólks á Íslandi.
Fara eftir samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.

Kafli II. Þar er rætt um aðgerða-áætlun. Hvernig á að gera hlutina.

I. kafli

Framtíðar-sýn, markmið og áherslur

Kafla I um framtíðar-sýn er skipt í 6 flokka.
Þeir eru merktir með stöfunum frá A til F. Hér á eftir eru þessir flokkar taldir upp og útskýrðir nánar.

A. **Vitundar-vakning og fræðsla**
B. **Aðgengi**
C. **Sjálf-stætt líf**
D. **Menntun og atvinna**
E. **Þróun þjónustu**
F. **Lög-festing**

A. Vitundar-vakning og fræðsla

Með vitundar-vakningu er átt við að vekja athygli á stöðu fatlaðs fólks á Íslandi
Auka skilning hjá fötluðu fólki sjálfu.
Auka skilning almennings.
Auka skilning fag-fólks og annara sem vinna með fötluðu fólki.
Einnig á að búa til fræðslu-efni og leið-beiningar.

B. Aðgengi

Bæta á aðgengi að húsum.
Bæta aðgengi að heima-síðum. Þegar þú notar tölvu, til dæmis til að fá upp-lýsingar þá þarftu að fara inn á heima-síðu þess sem þú vilt fá upplýsingar frá.

Raf-rænt aðgengi. Ef þú notar tölvu eða síma til að fá upplýsingar eða sækja um þjónustu er það kallað raf-rænt aðgengi
Búa til hand-bækur og fræðslu efni fyrir öll.

C. Sjálf-stætt líf

Auka sjálf-stæði og mögu-leika á því að velja fyrir sig sjálf.
Á til dæmis við um bætt lífs-kjör og ráða því hvar maður vill búa.

D. Fjöl-breytt tækifæri til menntunar

Nám og vinna sniðið að þörfum hvers og eins.
Að fatlað fólk geti unnið á almennum vinnu-markaði.

E. Þróun þjónustu

Stöðug endur-skoðun á þjónustu við fatlað fólk
Þarf að fylgja almennri þróun í sam-félaginu.
Koma á fram-færi upp-lýsingum og meiri þekkingu um hvernig fatlað fólk hefur það.
Sam-ræma þjónustu þeirra sem eiga að sjá um þjónustu.

F. Lög-festing

Miðar að því að festa í lög frá Alþingi samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks á Íslandi.

II. kafli

Aðgerða-áætlun

Í þessum kafla er rætt um hvernig stefnt er að því að gera þessa hluti. Fara á eftir samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.

Kaflinn skiptist í 6 flokka sem heita það sama og í kafla I.

A. Vitundar-vakning og fræðsla.

Með vitundar-vakningu er líka átt við leiðir til að auka virðingu fyrir fötluðu fólki.

Vekja fólk til um-hugsunar um getu og framlag fatlaðs fólks til sam-félagsins.

A.1. Auka skilning á aðstæðum fatlaðs fólks.

Vinna á móti for-dómum. Auka þátttöku fatlaðs fólks á öllum sviðum sam-félagsins.

Vekja athygli á því hvað fatlað fólk er fjölbreyti-legur hópur.

Enginn ein-staklingur er eins og annar.
Við erum öll mis-munandi.

Tíma-áætlun: Við-varandi verkefni á gildis-tíma áætlunarinnar. Árlegt stöðu-mat.

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 8. gr.

A.2. Átak til að kynna fyrir almenningi hvað samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks er mikil-vægur.

Nota stutt mynd-bönd til kynningar á greinum samningsins.

Tíma-áætlun: 2024.

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 8. gr.

A.3. Stofna samráðs-hópa og notenda-ráð um allt land.

Styðja fatlað fólk til að taka þátt í starfi hópanna.

Að fatlað fólk taki þátt í að ákveða hvernig þjónustan á að vera.

Tíma-áætlun: 2026.

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 1.–4. og 29. gr.

A.4. Endur-skoða námskrá skóla.

Lögð áhersla á skilning á fötlun sem eðli-legan hluta mann-legs fjölbreyti-leika.

Náms efni við hæfi fyrir hvert skóla-stig.

Tíma-áætlun: 2026.

Ábyrgð: Mennta- og barnamála-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 1.–4. og 29. gr.

A.5. Gera fatlað fólk meira áberandi í fjöl-miðlum eins og sjón-varpi og blöðum.

Til dæmis eins og með sjón-varps þáttunum Með okkar augum.
Þannig geti fatlað fólk lýst skoðunum sínum á fleiri málum en bara þeim sem tengjast fötluðu fólki.

Hagsmuna-samtök fatlaðs fólks hafi lista yfir nöfn fatlaðs fólks sem er tilbúið að taka þátt í umræðu um ýmis mál.

Hagsmuna-samtökin bjóði líka upp á þjálfun fyrir fatlað fólk í því að koma fram í fjöl-miðlum.

Þjálfa frétta-menn í því að taka viðtöl við fatlað fólk.

Tíma-áætlun: 2024-2025.

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 8. gr.

4 MENNTUN FYRIR ÖLL

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

A.6. Gert verði náms-efni um réttindi fatlaðs fólks.

Þetta náms-efni verði notað í námi starfs-fólks sem vinnur með fötluðu fólki.

Gert til þess að vinna á móti for-dómum.

Með meiri þekkingu starfs-fólks minnkar óöryggi og aðstoðin verður betri.

Tíma-áætlun: 2024-2026.

Ábyrgð: Háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 8. gr.

A.7. Búa til fræðslu-efni fyrir starfs-fólk til að koma í veg fyrir að fatlað fólk sé beitt nauðung.

Þetta fræðslu-efni verði notað fyrir starfs-fólk í búsetu, vinnu-stöðum og heilsu-gæslu.

Einnig fyrir lög-reglu, dómara og fanga-verði.

Upp-lýsa ein-staklinga um rétt sinn og hvert þeir geti leitað ef þeir lenda í vandræðum.

Tíma-áætlun: 2025.

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 12., 14., 15., 16. og 17. gr.

A.8. Gera leið-beiningar fyrir þá sem vinna í fangelsum og fyrir lög-reglu og dómara.

Til að allir hafi sama rétt þarf oft að nota það sem kallað er við-eigandi aðlögun.

Um þetta er oft talað í samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.

Við-eigandi aðlögun þýðir að fatlað fólk á rétt á, vegna fötlunar sinnar, að þeirra þörfum sé mætt sérstak-lega.

Tímaá-ætlun: 2024-2025.

Ábyrgð: Dómsmála-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 12., 14., 15., 16. og 17. gr.

A.9. Útbúa fræðslu-efni fyrir starfs-fólk um persónu-vernd og trúnað.

Tíma-áætlun: 2027.

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 22. gr.

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

A.10. Allir stjórn-mála-flokkar skipi einn þing-mann úr sínum hópi sem tals-mann fatlaðs fólks.

Á að tryggja að skoðanir fatlaðs fólks nái til stjórn-mála-manna.

Tíma-áætlun: 2024.

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 8. og 29. gr.

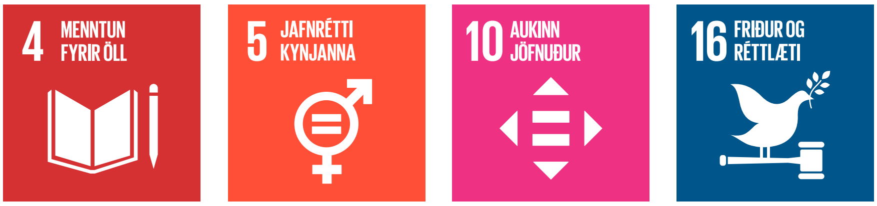

A.11. Safna upp-lýsingum um stöðu fatlaðs fólks.

Á að skýra stöðu fatlaðs fólks gagnvart öðrum hópum.

Tíma-áætlun: 2024.

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 31. gr.

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

A.12. Tryggja að hægt verði að fá upp-lýsingar um réttindi og þjónustu við fatlað fólk á einum stað.

Tíma-áætlun: 2025-2027.

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 1.–4. og 28. gr.

A.13. Styrkur til hagsmuna-samtaka til að koma með athuga-semdir við skýrslur stjórn-valda um hvernig gengur að inn-leiða samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.

Tíma-áætlun: Til-fallandi

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 33. gr.

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

17 SAMVINNA UM MARKMIÐIN

A.14. Endur-skoða lög og þjónustu réttinda-gæslu fatlaðra.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 33. gr.

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

17 SAMVINNA UM MARKMIÐIN

B. Aðgengi

B.1. og B.2. Staf-rænt og raf-rænt aðgengi.

Ekki hefur alltaf verið gert ráð fyrir fötluðu fólki þegar staf-ræn og raf-ræn tækni hefur verið tekin í notkun.

Þessi tækni er notuð ef þú notar tölvu eða síma til að ná í upp-lýsingar, til að skrá sig í eitt-hvað eða til að komast í bankann þinn.

Dæmi um þessa tækni eru island.is og raf-ræn skilríki.
Nú er stefnt að því að finna lausn á þessu.

Persónu-legir tals-menn hafa nú mögu-leika á að aðstoða fatlað fólk við að sinna erindum með þessari tækni.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti
ásamt Fjármála- og efnahags-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 1.-4., 9., 19. og 21. gr.

B.3. Mið-stöð um auð-lesið efni á að tryggja aðgang fatlaðs fólks að auð-lesnu efni.

Tíma-áætlun: 2024-2027

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 5., 9., 21., 24., 25. og 27. gr.

B.4. Í lögum og reglu-gerðum þarf að koma skýrt fram að í byggingum sé tekið tillit til aðgengis fyrir öll.

Á einnig við um sam-göngur.
Sér-lausnir eiga að heyra til undan-tekninga.
Tryggja þarf að farið sé eftir reglum.

Ljóst þarf að vera hvert á að snúa sér ef ástæða er til að kvarta yfir aðgengi.

Tíma-áætlun: 2025

Ábyrgð: Innviða-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 5., 9. og 20. gr.

B.5. Endur-skoða undan-þágur fyrir byggingar.

Skýrt sé hvenær má veita undan-þágur.
Þannig á að styðja við hönnun og aðgengi sem hentar fyrir öll.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Innviða-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 5. og 9. gr.

B.6. Útbúa nýja hand-bók og leið-beiningar fyrir þá sem vinna að gerð mann-virkja.

Tíma-áætlun: 2024-2027

Ábyrgð: Innviða-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 5., 9. og 21. gr.

1 ENGIN FÁTÆKT

4 MENNTUN FYRIR ÖLL

8 GÓÐ ATVINNA OG HAGVÖXTUR

9 NÝSKÖPUN OG UPPBYGGING

10 AUKINN JÖFNUÐUR

11 SJÁLFBÆRAR BORGIR OG SAMFÉLÖG

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

B.7. Hvert sveitar-félag með fleiri en 1000 íbúa á að skipa aðgengis-fulltrúa.

Þetta er nýtt starf sem stærri sveitar-félög eiga að hafa.

Aðgengis-fulltrúi á að fylgjast með að reglum um gott aðgengi sé fylgt.

Hann á að taka við ábendingum um betra aðgengi.

Aðgengis-fulltrúi metur líka aðgengi fatlaðs fólks að þjónustu ríkis og sveitar-félaga.

Kemur með tillögur um hvernig má bæta.

Aðgengis-fulltrúar um allt land eiga að geta haft sam-ráð sín á milli og fengið fræðslu.

Tíma-áætlun: 2025-2027

Ábyrgð: Innviða-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 9. gr.

B.8. Skoða á reynslu fatlaðs fólks af sam-göngum.

Þetta á bæði við sam-göngur á Íslandi og ferðir til annarra landa.

Tíma-áætlun: 2026

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 9. og 20. gr.

B.9. Skoða reynslu fatlaðs fólks sem sækir um vernd á Íslandi.

Hvernig er tekið á móti því.
Ræða við fatlaða um-sækjendur og starf-sfólk.

Tíma-áætlun: 2027

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 18. gr.

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

B.10. Skoða hvernig best sé að hafa með-ferð fyrir fatlað fólk sem er í vanda-málum með áfengi og önnur vímu-efni.

Meta kosti og galla við að hafa sér-staka með-ferð fyrir ákveðna hópa.

Gera leið-beiningar fyrir þá sem sjá um svona með-ferð til að koma til móts við þarfir fatlaðs fólks.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Heilbrigðis-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 25. gr.

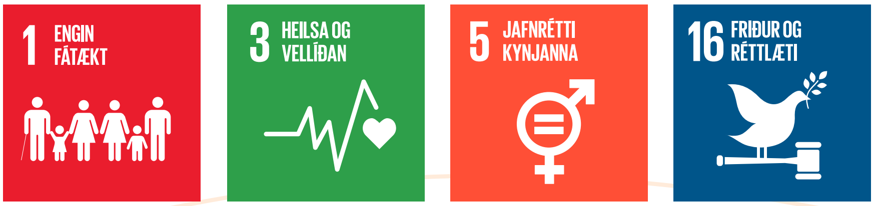

B.11. Tryggja fólki með þroska-hömlun og skyldar fatlanir upp-lýsingar um heilsu-gæslu á auð-skildu máli.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Heilbrigðis-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 25. gr.

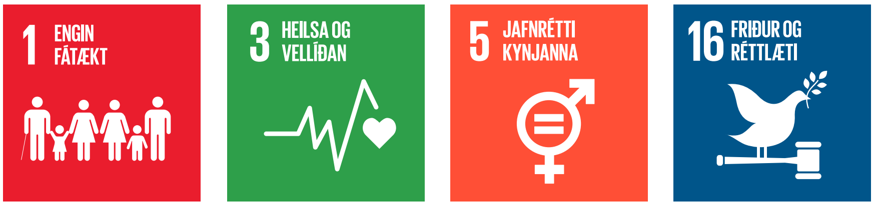

B.12. Bæta mögu-leika fatlaðs fólks til að taka þátt í menningu og listum.

Búa til hóp sem skoðar hvernig á að auka þátt-töku fatlaðs fólks í menningu og listum.

Veita stuðning til að njóta menningar og lista.
Og til að skapa eigin list.

Að fatlað fólk fái tækifæri til að nota, og bæta við, list-ræna hæfi-leika sína.

Líka á að skoða hvernig hægt er að auka stuðning við fatlaða til að læra, til dæmis mynd-list eða tón-list.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Menningar- og viðskipta-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 30. gr.

C. Sjálf-stætt líf

C.1. Búa til aðstoðar-manna kort fyrir aðstoðar-menn fatlaðs fólks.

Það á að auka þátt-töku fatlaðs fólks til að taka virkan þátt í því sem sam- félagið hefur upp á á bjóða.

Með kortunum fá aðstoðar-menn ókeypis inn á við-burði.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 28. gr.

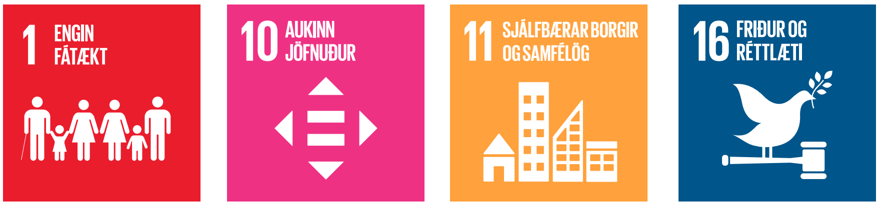

C.2. Endur-skoða greiðslur frá tryggingunum.

Tryggingarnar eiga að hvetja fólk til að fá sér vinnu.

Hækka greiðslur hjá þeim sem fá minnstu greiðslurnar.

Gera kerfið réttlátara.

Tíma-áætlun: 2025

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 28. gr.

C.3. Bæta húsnæðis-öryggi fatlaðs fólks.

Ákveða leiðir til að fólk geti sjálft ákveðið hvar og hvernig það býr.

Finna leiðir til að minnka kostnað við búsetu.

Tíma-áætlun: 2025

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 5. og 28. gr.

C.4. Skoða fram-boð hjálpar-tækja.

Hvernig eru þau afgreidd og hverjir fá þau.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Heilbrigðis-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 26. og 28. gr.

C.5. Hvað þarf til að peningar og þjónusta geti verið bundin við einstakling en ekki stofnun.

Það þarf að safna saman upp-lýsingum um hvernig þjónusta er núna við fatlað fólk.

Athuga hvort þarf að breyta lögum þannig að þjónusta verði einstaklings-bundin.

Tíma-áætlun: 2027

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 19. gr.

C.6. Skoða þarfir þeirra sem hafa þurft að búa á stofnun án þess að vilja það sjálf.

Í fram-haldi verði sveitar-félögum bent á nauð-syn fyrir fjöl-breytta mögu-leika varðandi hús-næði og þjónustu.

Gefa þessu fólki kost á öðru til-boði í sínu sveitar-félagi.

Tíma-áætlun: 2027

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 19. gr.

C.7. Tryggja að stuðningur sé í boði fyrir fatlað fólk til að njóta réttar til fjölskyldu-lífs.

Leið-beiningar til sveitar-félaga.

Tryggja að fatlað fólk fái stuðning án tillits til fötlunar.

Þannig geti það sjálft séð um þau verkefni sem fylgja fjölskyldu-lífi.

Tíma-áætlun: 2025

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 6. og 23. gr.

D. Menntun og atvinna

D.1. Gera áætlun um að breyta skipu-lagi starfs-brauta í framhalds-skólum.

Mæta betur þörfum fatlaðra nemenda.

Einstaklings miðað nám með fjöl-breytt náms framboð.

Aðlaga það að verk- og lista-brautum.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Mennta- og barnamála-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 24. gr.

D.2. Gera leið-beiningar fyrir starfs-fólk framhalds-skóla.

Bæta undir-búning við flutning úr grunn-skóla í framhalds-skóla.

Bæta upp-lýsingar við útskrift af starfs-braut.

Tíma-áætlun: 2025

Ábyrgð: Mennta- og barnamála-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 24. gr.

D.3. Finna leiðir til að stað-festa allt nám í framhalds-skóla.

Gert með diplómu eftir háskóla-nám eða fag-bréfi eftir nám í framhalds-skóla.

Hjálpar til við að finna atvinnu eftir að námi lýkur.

Tíma-áætlun: 2025

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 24. gr.

4 MENNTUN FYRIR ÖLL

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

D.4. Gert verði mat á því hvaða áhrif stuðningur við nemendur í framhalds-námi hefur.

Hafa í huga aðgengi að byggingum og fjölbreyti-leika fatlaðs fólks.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Mennta- og barnamála-ráðuneyti
og háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunar-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 24. gr.

4 MENNTUN FYRIR ÖLL

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

D.5. Fjölga nám-skeiðum fyrir fatlað fólk. Bæði í starfs-námi og styttri nám-skeiðum.

Skoða hvað margir nemendur geta verið í hverju nám-skeiði.

Tíma-áætlun: 2025-2027

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 24. gr.

D.6. Tryggja aðgang að há-skólum fyrir fólk með mis-munandi færni.

Fjölga tæki færum til betra lífs og atvinnu.

Tíma-áætlun: 2024-2027

Ábyrgð: Háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunar-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 24. gr.

D.7. Skoða hvort á að hafa fleiri lýð-skóla á Íslandi.

Kennsla í lýð-skólum er öðru-vísi en í öðrum skólum.

Í staðinn fyrir próf er þátt-taka og fram-lag hvers nemanda metið.

Ef lýð-skólar væru fleiri væru meiri mögu-leikar til betra lífs og atvinnu sem hentar hverjum og einum.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Mennta- og barnamála-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 24. gr.

D.8. Meira sam-starf þeirra stofnana sem bjóða framhalds-nám.

Fyrir þá sem ekki hafa klárað nám í framhalds-skóla.

Gefur þessum nemendum tæki-færi til að bæta við sig námi.

Eykur líka mögu-leika á atvinnu.

Tíma-áætlun: 2024-2027

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 24. og 27. gr.

D.9. Skoða mis-munandi laun fatlaðra á vernduðum vinnu-stöðum.

Hafa skýr skil á milli vinnu og hæfingar.

Samningar og launa-kjör séu þannig að allir skilji og jafn-rétti sé á milli hópa.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 27. gr.

D.10. Sam-starf milli Vinnumála-stofnunar og þeirra sem sjá um vinnu og hæfingu.

Miðar að því að fólk sem vinnur á vernduðum vinnu stöðum fái fleiri tæki-færi á almennum vinnu-markaði.

Tíma-áætlun: 2024-2027

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 27. gr.

D.11. Finna leiðir til að fjölga störfum fyrir fatlað fólk.

Fjöl-breytt störf, sveigjan-leg störf og hluta-störf.

Tæki-færi til að finna starf við hæfi.

Fá stuðning til að sækja um starfið og fá það.

Aðstoð til að halda starfinu áfram.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 27. gr.

E. Þróun þjónustu.

E.1. Að börn þurfi ekki að bíða lengur en 3 mánuði eftir greiningu.

Tíma-áætlun: 2025

Ábyrgð: Mennta- og barnamála-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 7. gr.

E.2. Réttur til aksturs-þjónustu er ólíkur milli svæða á landinu.

Gera leið-beiningar til sveitar-félaga fyrir aksturs-þjónustu.

Hafa að-gengi fyrir öll í huga.

Tíma-áætlun: 2026

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 5. gr.

E.3. Þegar hættu-ástand er í löndum úti í heimi þarf að tryggja vernd og öryggi fatlaðs fólks.

Tryggja að fatlað flótta-fólk sem kemur til Íslands fái þau réttindi sem það á að fá hér á landi.

Að við-töl við flótta-fólk sem kemur til Íslands verði öll tekin eins.

Þeir sem taka slík við-töl þurfa að hafa þekkingu á fötlunum.

Áætlun um hvernig stuðningur verði veittur í fram-haldi.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 11. gr.

11 SJÁLFBÆRAR BORGIR OG SAMFÉLÖG

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

E.4. Vernda þarf fatlað fólk fyrir grimmi-legri eða niður-lægjandi með-ferð eða refsingu.

Ekki er leyfi-legt að neyða fatlað fólk til að gera eitthvað sem það vill ekki.

Þó þarf að passa að fólk meiði ekki sjálft sig eða annað fólk.

Styrkja réttinda-gæslu fatlaðs fólks.

Fjölga starfs-mönnum réttinda-gæslu og fá sér-fræðinga til ráð-gjafar.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 15., 16. og 17. gr.

E.5. Gera leið-beiningar um með-ferð mála í dóms-kerfinu þegar um fatlað fólk er að ræða.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Dómsmála-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 12., 13. og 14. gr.

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

E.6. Fatlað fólk með geð-raskanir hefur mætt skilnings-leysi í kerfinu.

Kanna þörf á sér-stakri geð-heilbrigðis-þjónustu fyrir fatlað fólk.

Bæta úr ef þess er þörf.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Heilbrigðis-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 12., 13. og 14. gr.

E.7. Skoða þjónustu við fatlað fólk eins og hún er í dag.

Hér er átt við þau sem eru 18 ára og eldri.

Öll kerfi eiga að vinna saman.

Heilbrigðis-kerfi, félags-mála-kerfi og mennta-kerfi.

Vinnu-hópur frá mögum stofnunum og félögum skili til-lögum um hvað þurfi að gera til að bæta úr þessum málum.

Tíma-áætlun: 2026

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 1.-4. gr.

E.8. Efla þarf þjónustu á sviði hæfingar og endur-hæfingar.

Að fatlað fólk geti haldið sínu sjálf-stæði. Og líkam-legri, and-legri og félags-legri getu.

Skoða hvernig hægt er að bæta þennan rétt til sjálf-stæðis.

Tíma-áætlun: 2027

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 10., 25. og 26. gr.

E.9. Margt fatlað fólk þarf að nota mis-munandi að-ferðir við að segja frá. Til dæmis með tækni eða aðstoð persónu-legs tals-manns.

Við sjáum ekki alltaf hvaða stuðning til dæmis fólk með þroska-hömlun eða skyldar fatlanir þarf á að halda í dóm-sal.

Gera leið-beiningar fyrir dómara um hvernig koma á til móts við þarfir þessa hóps.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Dómsmála-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 12., 13. og 14. gr.

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

E.10. Úti í heimi eiga full-trúar Íslands að tala fyrir réttindum fatlaðs fólks.

Hafa sam-ráð við hags-muna-samtök fatlaðra á sviði alþjóða samvinnu.

Hagsmuna-samtökum bent á að sækja um styrki til svona verk-efna.

Tíma-áætlun: 2024-2027

Ábyrgð: Utanríkis-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 11. og 32. gr.

E.11. Meta þarf þörf á þjónustu fyrir fatlað fólk sem verður fyrir ofbeldi.

Og fyrir þá í hópi fatlaðs fólks sem beita aðra ofbeldi.

Tryggja þarf öryggi þess sem verður fyrir ofbeldi.

Tryggja þarf stuðning við þá sem beita ofbeldi.

Vinnu-hópur á að benda á leiðir til að auka vernd fatlaðs fólks gegn ofbeldi.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 6. gr.

5 JAFNRÉTTI KYNJANNA

8 GÓÐ ATVINNA OG HAGVÖXTUR

E.12. Vinnu-hópur bendi á mögu-leika til að auka sam-fellda þjónustu.

Á við um þá sem þurfa bæði félags-þjónustu og heilbrigðis-þjónustu.

Skoða leiðir til að gefa betri upp lýsingar fyrir þennan hóp.

Tíma-áætlun: 2026

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 25. og 26. gr.

1 ENGIN FÁTÆKT

3 HEILSA OG VELLÍÐAN

5 JAFNRÉTTI KYNJANNA

16 FRIÐUR OG RÉTTLÆTI

E.13. Hópur fólks frá mörgum ráðu-neytum og hagsmuna-samtökum á að koma með tillögur um nýja og bætta þjónustu fyrir fatlað fólk.

Þann 15. desember, 2023 var gert samkomu-lag milli ríkis og sveitar-félaga.

Búa á til hóp sem skoðar hvernig þjónusta við fatlað fólk á að vera í fram-tíðinni.

Hópurinn á að fylgjast með nýrri tækni og nýjustu rann-sóknum.

Koma með nýjar hugmyndir um þjónustu fyrir fatlað fólk. Bæta gæði þjónustu við fatlaða.

Nota betur þá peninga sem settir eru í þjónustu við fatlað fólk.

Tíma-áætlun: 2025

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 4. gr.

E.14. Tryggja sömu þjónustu við fatlað fólk alls staðar á landinu og nota peninga sem best.

Sérstakur hópur á að gera tillögur um kostnað og ábyrgð ríkis og sveitar-félaga.

Bannað er að hafa þjónustu mismunandi eftir því hvar fólk býr, eða eftir því hvernig fötlun fólks er.

Allt fólk á að eiga jafnan rétt í lögum og reglu-gerðum.
Allt fólk á að fá jafna vernd í lögum og reglu-gerðum.
Allir eiga að njóta góðs af lögum og reglu-gerðum.

Ríki og sveitar-félög eiga að ræða saman um hvernig þjónusta og kostnaður við hana geti verið jafn, hvar sem er á landinu.

Hópurinn á líka að meta hvort þarf að breyta lögum til að bæta þjónustu.

Tíma-áætlun: 2024

Ábyrgð: Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 5. gr.

10 AUKINN JÖFNUÐUR

F. Lög-festing

F.1. Lagt er til að sett verði lög á Alþingi um samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.

Hafa á mikið sam-ráð við fatlað fólk og fleiri þegar lögin verða búin til.

Lög-festing samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks er mikil-vægt skref.
En það er ekki nóg.

Með lögunum þarf að fylgja áætlun um hvað þarf að gera til að farið sé eftir samningum.

Einnig um hvernig fræðsla um hann mun fara fram.
Eins og gert er með þessari fram-kvæmda-áætlun sem þú ert að lesa núna.

Tíma-áætlun: 2025

Ábyrgð: Forsætis-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 1.-4. gr.

F.2. Til er nefnd Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.

Kvarta má til þessarar nefndar ef samningurinn er brotinn.

Mikil-vægur liður til að styrkja mann réttindi.

Tíma-áætlun: 2025

Ábyrgð: Forsætis-ráðuneyti.

Samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks: 1.-4. gr.

Ábyrgð ráðuneyta

Dómsmála-ráðuneyti

A.8. Gera leiðbeiningar fyrir þá sem vinna í fangelsum og fyrir lögreglu og dómara. 19
E.5. Gera leiðbeiningar um meðferð mála í dómskerfinu þegar um fatlað fólk er að ræða 59
E.9. Margt fatlað fólk þarf að nota mismunandi aðferðir við að segja frá. Til dæmis með tækni eða aðstoð persónulegs talsmanns. 63

Félags- og vinnumarkaðs-ráðuneyti

A.1. Auka skilning á aðstæðum fatlaðs fólks 12
A.2. Átak til að kynna fyrir almenningi hvað samningur Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks er mikilvægur. 13
A.3. Stofna samráðshópa og notendaráð um allt land 14
A.5. Gera fatlað fólk meira áberandi í fjölmiðlum eins og sjónvarpi og blöðum. 16
A.7. Búa til fræðsluefni fyrir starfsfólk til að koma í veg fyrir að fatlað fólk sé beitt nauðung 18
A.9. Útbúa fræðsluefni fyrir starfsfólk um persónuvernd og trúnað 20
A.10. Allir stjórnmálaflokkar skipi einn þingmann úr sínum hópi sem talsmann fatlaðs fólks 21
A.11. Safna upplýsingum um stöðu fatlaðs fólks. 22
A.12. Tryggja að hægt verði að fá upp-lýsingar um réttindi og þjónustu við fatlað fólk á einum stað. 23
A.13. Styrkur til hagsmunasamtaka til að koma með athugasemdir við skýrslur stjórnvalda um hvernig gengur að innleiða samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks 24
A.14. Endurskoða lög og þjónustu réttindagæslu fatlaðra 25
B.1. og B.2. Stafrænt og rafrænt aðgengi 26
B.3. Mið-stöð um auðlesið efni á að tryggja aðgang fatlaðs fólks að auðlesnu efni 27
B.8. Skoða á reynslu fatlaðs fólks af samgöngum. 32
B.9. Skoða reynslu fatlaðs fólks sem sækir um vernd á Íslandi 33
C.1. Búa til aðstoðarmanna kort fyrir aðstoðarmenn fatlaðs fólks 37
C.2. Endurskoða greiðslur frá tryggingunum. 38
C.3. Bæta húsnæðisöryggi fatlaðs fólks 39
C.5. Hvað þarf til að peningar og þjónusta geti verið bundin við einstakling en ekki stofnun 41
C.6. Skoða þarfir þeirra sem hafa þurft að búa á stofnun án þess að vilja það sjálf 42
C.7. Tryggja að stuðningur sé í boði fyrir fatlað fólk til að njóta réttar til fjölskyldulífs 43
D.3. Finna leiðir til að staðfesta allt nám í framhaldsskóla 46
D.5. Fjölga námskeiðum fyrir fatlað fólk. Bæði í starfsnámi og styttri námskeiðum. 48
D.8. Meira samstarf þeirra stofnana sem bjóða framhaldsnám. 51
D.9. Skoða mismunandi laun fatlaðra á vernduðum vinnustöðum. 52
D.10. Samstarf milli Vinnumálastofnunar og þeirra sem sjá um vinnu og hæfingu 53
D.11. Finna leiðir til að fjölga störfum fyrir fatlað fólk. 54
E.2. Réttur til akstursþjónustu er ólíkur milli svæða á landinu 56
E.3. Þegar hættuástand er í löndum úti í heimi þarf að tryggja vernd og öryggi fatlaðs fólks. 57
E.4. Styrking sérfræðiteymis um aðgerðir til að draga úr beitingu nauðungar. 58
E.7. Skoða þjónustu við fatlað fólk eins og hún er í dag 61
E.8. Kortlagning á aðgengi fatlaðs fólks að heilbrigðisþjónustu og endurhæfingu. 62
E.11. Meta þarf þörf á þjónustu fyrir fatlað fólk sem verður fyrir ofbeldi 65
E.12. Vinnuhópur bendi á möguleika til að auka samfellda þjónustu 66
E.13. Hópur fólks frá mörgum ráðuneytum og hagsmunasamtökum á að koma með tillögur um nýja og bætta þjónustu fyrir fatlað fólk 67
E.14. Tryggja sömu þjónustu við fatlað fólk alls staðar á landinu og nota peninga sem best. 68

Fjármála-ráðuneyti

B.1 og B.2.Stafrænt og rafrænt aðgengi 26

Forsætis-ráðuneyti

F.1. Lagt er til að sett verði lög á Alþingi um samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks. 69
F.2. Til er nefnd Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks 70

Háskóla- og nýsköpunar-ráðuneyti

A.6. Gert verði námsefni um réttindi fatlaðs fólks. 17
D.6. Tryggja aðgang að háskólum fyrir fólk með mismunandi færni. 49

Heilbrigðis-ráðuneyti

B.10. Skoða hvernig best sé að hafa meðferð fyrir fatlað fólk sem er í vandamálum með áfengi og önnur vímuefni. 34
B.11. Tryggja fólki með þroskahömlun og skyldar fatlanir upplýsingar um heilsugæslu á auðskildu máli. 35
C.4. Skoða framboð hjálpartækja. 40
E.6. Fatlað fólk með geðraskanir hefur mætt skilningsleysi í kerfinu. 60

Innviða-ráðuneyti

B.4. Í lögum og reglugerðum þarf að koma skýrt fram að í byggingum sé tekið tillit til aðgengis fyrir öll.. 28
B.5. Endurskoða undanþágur fyrir byggingar 29
B.6. Útbúa nýja handbók og leiðbeiningar fyrir þá sem vinna að gerð mann-virkja. 30
B.7. Hvert sveitarfélag með fleiri en 1000 íbúa á að skipa aðgengisfulltrúa. 31

Menningar- og viðskipta-ráðuneyti

B.12. Bæta möguleika fatlaðs fólks til að taka þátt í menningu og listum 36

Mennta- og barnamála-ráðuneyti

A.4. Endurskoða námskrá skóla. 15
D.1. Gera áætlun um að breyta skipulagi starfsbrauta í framhaldsskólum 44
D.2. Gera leiðbeiningar fyrir starfsfólk framhaldsskóla. 45
D.4. Gert verði mat á því hvaða áhrif stuðningur við nemendur í framhaldsnámi hefur 47
D.7. Skoða hvort á að hafa fleiri lýðskóla á Íslandi 50
E.1. Að börn þurfi ekki að bíða lengur en 3 mánuði eftir greiningu.. 55

Utanríkis-ráðuneyti

E.10. Úti í heimi eiga fulltrúar Íslands að tala fyrir réttindum fatlaðs fólks. 64